

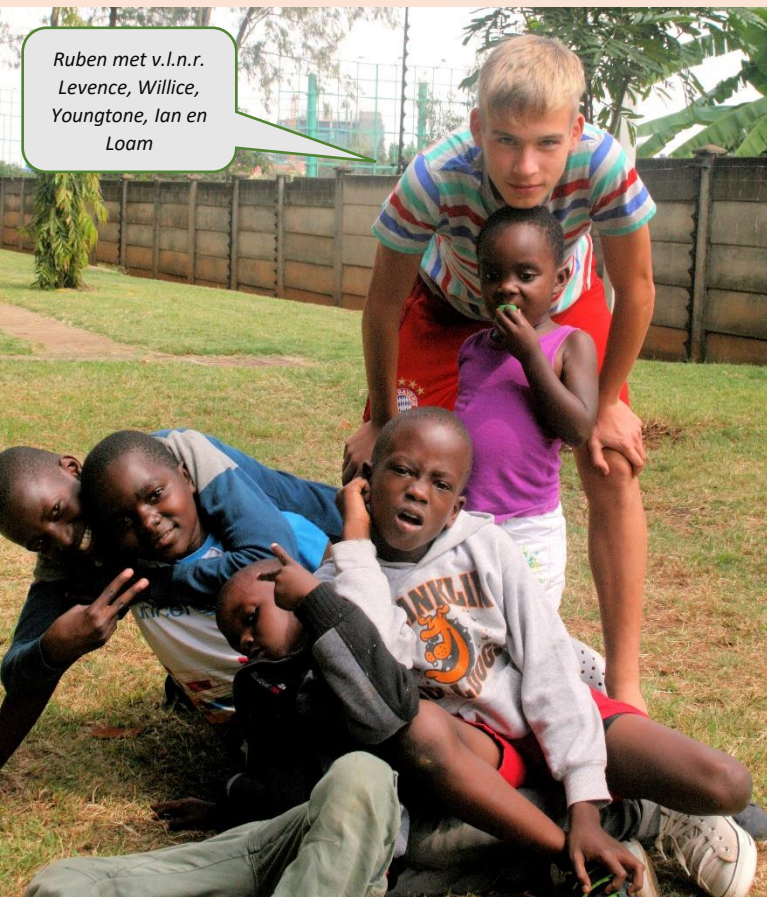

Andreas
Manna
Stichting

AMMS Koerier

December 2019

In december 2018 zijn Eric en Krista Schutte met hun zoon Ruben in Nairobi bij de kinderen van het kinderkuis. Sinds eind 2017 hebben we het zó geregeld dat ze van maandag tot en met vrijdag verblijven in het gasthuis. Er wordt voor hen één ruim appartement gehuurd. Daar worden matrassen neergelegd, zodat er voldoende slaappleatsen zijn voor ieder. Ze schrijven: Na al zolang betrokken te zijn bij de stichting kunnen we nu eindelijk een bezoek brengen aan de jongeren in Kenia. We nemen Ruben mee, onze oudste zoon (14 jaar). Eindelijk ontmoeten we al de gezichten die we door de jaren heen leerden kennen van foto's en film. Midden in de nacht

Ruben met v.l.n.r.
Levence, Willice,
Youngtone, Ian en
Loam

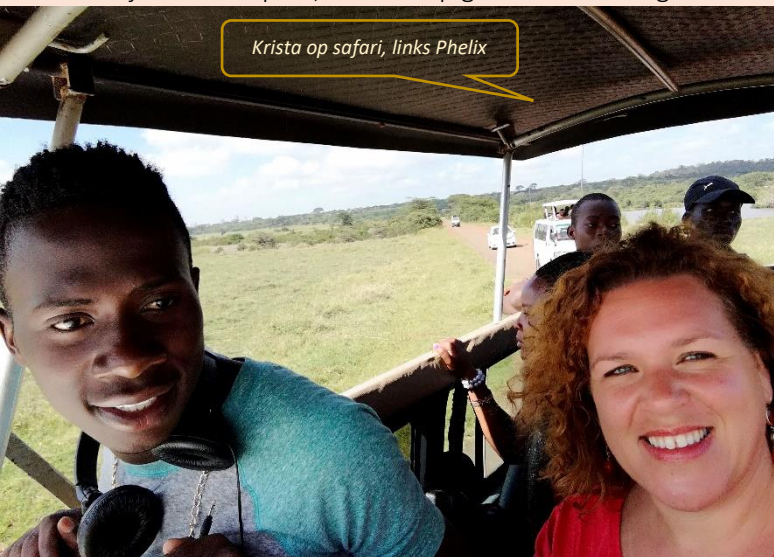
landen we op *Kenyatta Airport* en zien we uit naar de drie Keniaanse bestuursleden: Lilian, Austine en Clinton. Ze verwelkomen ons hartelijk met een dikke omhelzing. Blij om ons eindelijk te ontmoeten. Clinton rijdt ons naar het gastenverblijf van *Bible Translation and Literacy (BTL)* waar we verblijven. Na een paar uurtjes rusten, zien we hen de volgende morgen weer, en genieten samen van de lunch in het naastgelegen *Westbreeze Hotel*. We stellen ons aan elkaar voor en nemen het programma door. Die avond ontmoeten we ook de overige jongeren, en wachten nieuwsgierig af tot we een hoop gezelligheid en gelach horen en ze er dan ineens

zijn. We maken kennis, best gek eigenlijk, want hoewel we veel over elkaar hebben gehoord, zien we elkaar nu pas echt. Eerst een beetje onwennig, voelt het toch ook snel vertrouwd. Zo blijft het ook in de dagen die komen, waarin ze ons alle vertrouwen geven. We leren elkaar goed kennen er is een grote mate van openheid zijn. Dagelijks en de hele week door zijn we overdag met elkaar bezig over dingen die ons allemaal aangaan. Zoals de geschiedenis, maatschappij en samenleving, cultuur en armoede, recht en gerechtigheid. Alles komt voorbij. Ze tonen zich gretig om te leren en de dagen vliegen voorbij. In de avond spelen we allerlei spelletjes: quizen, Pictionary, iets uitbeelden en dan raden wie. Het gaat er fanatiek aan toe tussen de teams en we worden als spelers tot het uiterste getest. Vaak grote hilariteit als iemand wat hij of zij uitbeeldt, totaal niet lijkt op het betreffende woord. Kortom, een leuke en gezellige onderbreking op het dagelijkse breinbreken. Tussen de programmaonderdelen worden ze soms ineens serieus en vertellen ze af en toe ook vreselijke verhalen. Dingen die ze hebben meegemaakt, zoals armoede en slechte keuzes van andere mensen die hen veel verdriet hebben bezorgd. Ook gaat het over het vaak al vroege verlies van ouders, broers en zussen. En het moet duidelijk zijn: ook onder deze jongeren in Afrika went het verdriet nooit! Er wordt weinig over problemen gepraat met de mensen om je heen. Want ieder maakt het mee en verwerkt het voor zichzelf. Veelal kennen ze elkaars verhaal niet. Maar je ziet de opluchting en de ontspanning nu de kans er is. Die grijpen ze met beide handen aan. Ruben heeft van school een aantal opdrachten meegekregen. Dit als voorwaarde om twee weken van het schooljaar te mogen missen. Zo neemt hij ook interviews af met een aantal van de jongeren die hem soms erg raken. Wat wij doen vanuit Nederland, heeft zin. Ook als hij thuis nu en dan met frisse tegenzin meehelpt met bepaalde acties, zoals met de verkoop van chocola of pepernoten. Hier ziet hij waarvoor hij het doet en voor wie, en stelt vast dat het niet voor niets is. In het weekend bezoeken we de jongeren in hun eigen huis. Het is gehuurd en best een groot huis. Omdat ze er nu allemaal zijn, slapen ze veelal met z'n tweeën in een éénpersoonsbed: Zó gewoon voor hen, maar zo óngewoon voor ons. Ruben en Eric doen mee aan de voetbalwedstrijden van de jongens, die allemaal een beetje dromen van het voetballeven in het westen. Soms ook ingegeven door verdrongen pijn. Ook hier horen we onderweg en thuis diverse persoonlijke verhalen en hoe ze daarmee omgaan. Ondertussen halen ze langzaam ieder een diploma of leren ze een vak. In de toekomst hopen ze voor zichzelf te kunnen

zorgen, maar dat niet alleen: ook weer voor andere kinderen in nood! In de tweede week gaan we met z'n allen een dag naar het *Nairobi National Park*. Het dichtstbijzijnde alternatief voor een wildparkbezoek. Het begint met enorme vertraging, ie trouwens bij elke afspraak hoort. Als we een tijd afspreken,

vragen we er altijd maar bij: Nederlandse tijd? Of Keniaanse tijd? Ze moeten er zelf ook wel om lachen. En eerlijk is eerlijk, het valt ook niet mee om in Nairobi goede afspraken te maken, want om de haverklap staat het verkeer weer ergens vast. Zo rijden we op een ochtend in een file. Na een flinke tijd stilstaan en stapvoets rijden komen we op een plek waar de weg is afgesloten. Daar staan vijf agenten. Ze praten geanimeerd met elkaar. Doen niets om het verkeer te reguleren. Net als ieder hier, ondergaan we het maar, we hebben in principe de tijd. De jongelui vinden het maar niets. Moeten zulke lui hun land verder helpen? Vragen ze zich hardop af. Het Nairobi National Park is een uitgestrekt savanneservanaat, direct aan de rand van de stad. Terwijl we rondrijden in het park, zien we op grote afstand nog steeds de

skyline van Nairobi. Door onze verlate aankomst zien we helaas geen leeuwen meer. Hun honger hebben ze al gestild. Wel zien we allerlei andere dieren van dichtbij en veraf: zebra's, giraffen, neushoorns, struisvogels. Leuk. Dwars door het park loopt de verhoogde spoorlijn van Nairobi naar Mombasa, een kilometerslange betonnen constructie van vele meters hoog. Een enorme investering in de infrastructuur. De jongeren vinden het maar zo, zo. Voor de Chinezen doet de

overheid alles, maar voor de Kenianen zelf? 's Avonds blikken we terug op de dag in het park. Allemaal genoten ze ervan. Voor enkelen een uitje waar ze altijd al van gedroomd hadden. Met regelmaat realiseren we ons hoeveel wij hebben, en hoe ondankbaar we desondanks kunnen zijn. We leren hen allemaal een beetje beter kennen. Sommige van de jongemannen vol bravoure, anderen, juist een beetje timide, waaronder enkele meisjes. We moedigen hen aan om uit de cultuur te stappen en te laten zien wie ze zijn. Binnen de tradities en ook cultureel en historisch lijken ze niet mee te tellen, maar daar gaan wij niet mee akkoord. We moedigen ook de jongemannen aan om hun "zussen" hierbij te helpen, meer uitnodigend te zijn. Dat wordt plechtig beloofd. Op de tweede vrijdagavond overvalt ons plots het afscheid, hoewel we nog twee dagen hebben. We blikken terug en de tranen vloeien rijkelijk, ook bij de stoere jonge mannen. In zo'n korte tijd zo aan elkaar gehecht raken en van alles delen. Maar ook omdat ze nu ieder weer maanden elkaar niet meer zien, los van elkaar zijn, bijvoorbeeld op een campus van hun universiteit, meestal alleen. Natuurlijk is daarin iets goeds voor hun toekomst, maar die gedachte helpt nu niets. Terwijl we het weekend nog in hun huis doorbrengen, praten we ook nog een keer over alles na. Wat fijn dat we voor elkaar kunnen zorgen, ook zij onder elkaar. Zorgen voor elkaar gaat namelijk niet alleen over geld of middelen. Ook gaat het om aandacht en luisteren naar elkaar, elkaar aanmoedigen in de soms zeer moeilijke omstandigheden. Om samen vol te houden. Zo sluiten we uiteindelijk af en op zondagavond vliegen we terug, het is inmiddels bijna Kerst. Dan zullen we onze andere beide zoons weer zien. We voelen ons dankbaar en gelukkig en zien uit naar een volgend bezoek. Ruben vult aan: "Om te beginnen is het al heel anders als je daar bent. Het idee dat wij in Nederland alles best wel netjes op een rijtje hebben terwijl het in Afrika toch wel een chaotische bende is: de straat, de huizen van de buitenkant, kinderen die in velden met koeienstront zitten te spelen, etc. De trip naar het Nationaal Park was echt heel leuk. We zaten in een grote bus waarvan het dak open kon. Je kon gaan staan om van bovenaf te kijken. We hebben van alles en nog wat gezien, behalve de leeuwen, wat toch wel een beetje jammer is. Ook hebben we een keer bij Westbreeze gegeten. In tegenstelling tot het lange wachten was het eten echt heel lekker. In de avonden speelden we spellen en die waren gezellig en ook heel fanatiek. Ook de voetbalwedstrijden namen ze erg serieus. Ik heb heel vaak met de jongsten van de groep gespeeld. Van tikkertje tot op kleine schaal voetballen en met waterballonnen naar elkaar gooien. We zijn een paar keer bij hun huis geweest en het was daar mooi ingericht. Bij het BTL werkten een paar heel aardige mensen. Ook moest ik voor school wat opdrachten doen, wat interviews afleggen en er een soort presentatie van maken. De verhalen van de kinderen spreken me aan. Hoe ze in zulke armoede hebben moeten leven met mensen die hen niet goed behandelden. Ik heb gezien dat wij het in Nederland toch allemaal wel heel gemakkelijk hebben.

Maar uiteindelijk schieten twee weken snel voorbij, het was een gezellige tijd met de jongeren en ik hoop ze snel weer te zien.

In april vertrekken Wilma en Ineke voor een bezoek aan de jongeren in Nairobi.

Ook zij doen verslag. Clinton is een goeie chauffeur. Gelukkig is het op zaterdagochtend niet zo enorm druk in de stad. Daarom kunnen we van het vliegveld zonder files doorrijden naar het BTL, het gastenhuis van de Wycliffe bijbel vertaal organisatie, waar we twee weken verblijven. De volgende ochtend gaan we naar het kinderkuis. Bij binnenkomst wordt er eerst weer veel en lang geknuffeld. Het is nog geen jaar geleden dat we de kinderen hebben gezien, maar voor hun gevoel is het veel te lang geleden. Elk kind krijgt aandacht en we praten bij over hoe het met ze gaat, op school en uiteraard ook met de ouderen over de politieke situatie in het land. Helaas is er nog altijd sprake van hardnekkige corruptie, al lijkt het dat het wel steeds meer zichtbaar wordt. Dat is vanzelf fijn, maar dan moet er ook iets mee worden gedaan, en daar schort het meestal aan. Want als iemand erop wordt betrapt, dan kun je hem of haar weer afhankelijk van jou maken en dient het jouw macht en jouw belangen. In het weekend komen er spontaan twee straatjongetjes aanlopen. Ze vragen om eten. Onze kinderen geven hen te eten en Lilian gaat met ze in gesprek. Zij vraagt een telefoonnummer van hun oma, zodat ze met haar kunnen

communiceren over de jongens. Op maandag komen de jongeren allemaal naar het BTL. Ze genieten van alles wat er gebeurt. Het heerlijke eten gedurende de dag, het samenzijn, met elkaar en met ons, en alles wat we hen leren. We beginnen 's morgens tegen half tien in ons appartement en praten over vragen die bij de jongeren leven. Dat gaat over de meest uiteenlopende onderwerpen zoals bijvoorbeeld seksualiteit en cultuur, traditie en politiek en geloof en wetenschap. We proberen hun visie te verruimen door ze zelf te laten nadenken, juist ook buiten de kaders van cultuur en tradities, die ze in hun strenge opvoeding op school tegenkomen. We maken gebruik van korte informatieve filmpjes op *You Tube* of ook samen naar een leerzame speelfilm zoals *Narnia*. In de middag wordt de groep verdeeld in kleine groepjes en gaan dan samen antwoorden geven op vragen. Soms worden hun meningen getoetst aan wat ze geloven en wordt hun geloof getoetst aan de bijbel. Ze genieten er enorm van als volwassenen te worden behandeld, omdat in hun cultuur veelal met hen wordt omgegaan als baby's. Het gaat in het onderwijs bij hen ook meer om de stof

dan het ontwikkelen van een eigen mening. In het onderwijs dat ze krijgen is het veelal gebiedende wijs enkelvoud. Zelf leren nadenken is er meestal niet bij. Wij vragen ze naar hun mening. Wat ze aanvankelijk vreemd en moeilijk vonden heeft ze mondiger gemaakt. Zodat ze terug in de grote groep hun bevindingen kunnen weergeven. Wij genieten van ze, ze doen het zó goed. Kinderen die een aantal jaren geleden nog zó verlegen waren en zó minderwaardig over zichzelf dachten. Die nu voor de groep hun best doen om dingen uit te leggen, en daar zelf ook zo blij van worden. Sommigen profileren zich als leiders, anderen als denkers en ook zijn er de doeners. Er is grote openheid in het delen van hun persoonlijke verhalen, en het is ontroerend te ervaren hoe groot het vertrouwen onder elkaar is en ook in ons. Nooit eerder vertelde gebeurtenissen worden verteld. Er wordt geluisterd naar elkaar, samen gehuild, getroost en aangemoedigd. Wat een saamhorigheid, wat een familie, en wat een eer dat wij in die levens mogen meekijken, meebeleven, meegroeien in hun ontwikkeling. 's Avonds spelen we spelletjes. Zoals, wie of wat beeld ik uit. Daarnaast introduceren we een echt Hollands spel: bingo. Wat een plezier, de oudere jongens azen erop als eerste bingo te hebben en kapen een potje nagellak weg voor de neus van de meisjes waar ze dan weer de grootste lol om hebben. Nadat we de dag afsluiten gaan de kinderen nog samen huiswerk maken. Want het regime van de school blijft, helemaal vrij zijn ze nooit. De ouderen helpen de jongeren al naar gelang wie er goed is in een bepaald vak. Bij de evaluatie vertellen ze dat ze enorm genoten en zoveel geleerd hebben. Een paar van de oudere meisjes geeft aan dankbaar te zijn omdat ze geleerd hebben vrijuit in en voor de groep te spreken. Dat zijn dingen die ze niet durfden omdat ze die kans op school nooit krijgen.

Ze worden zelfverzekerder en zelfbewuster, ze mogen er zijn, zijn waardevol. Na twee weken zit het er op. We bezoeken hen in het kinderkuis en hebben een laatste gezellige dag. Het afscheid lukt niet zonder tranen, maar we maken ze blij door te vertellen dat er na drie maanden kostschool het volgende bezoek uit Nederland aankomt.

In mei zijn Henk en Wilma in Oeganda. Na aankomst in *Entebbe*, moeten we nog een dik uur rijden naar Kampala, waar we overnachten. Daar regelen we de volgende dag onze simkaarten, want we willen dat de groep in *Hoogeveen* van onze stappen op de hoogte blijft. We maken er een leuk dagje

van. Als Paul ons door de files manoeuvreert op de terugreis naar het gastenhuis, komt er rook en stoom uit de bus. Het koelwater is compleet op. Florence bestelt een taxi en terwijl wij verder reizen, zorgt Paul ervoor dat de auto in orde komt. Achteraf viel de schade mee en was de dop er alleen maar afgeknald en het water als een geiser tegen de onderkant van Paul zijn stoel geknald. Naar Afrikaanse begrippen stelt dat niet veel voor. Nadat Florence rondbelt voor een andere auto en ze deze niet vindt, komt Paul langs en geeft aan dat hij wel

Victor, Austine en Agandi

met de bus naar *Karamoja* durft te rijden. Er wordt een nieuwe dop geregeld en zo vertrekken we. De reis krijgt een bijzonder tintje omdat twee van de jongeren uit het kindertehuis van Nairobi overkomen, Austine en Victor. Zij komen met de bus van Nairobi naar *Mbale*. Een reis van twaalf uur. Daar pikken wij ze op en reizen samen verder naar *Matany*, naar het project van Florence. Het is de bedoeling dat de twee jongemannen het onderwijs oppikken, en het zelf terug gaan brengen naar de groep in Nairobi. Zodra wij vroeg in de ochtend uit Kampala vertrekken, krijgen we al snel bericht dat beide mannen al in Mbale zijn. Ze moeten nog een paar uurtjes op ons wachten. Geen enkel probleem, want wachten vult de tijd in Afrika met regelmaat en ondertussen kun je nog van alles doen, zoals de stad bekijken. Om één uur omarmen we elkaar hartelijk en na een gezamenlijke lunch rijden we verder voor het laatste deel naar Matany in Karamoja. Het is al donker als we daar zonder pech aankomen en de mensen ons hartelijk welkom heten. De jongens slapen in het lerarenhuisje die nog niet helemaal af is, maar ze noemen het hun paleis. Voor hen voelt het platteland als thuis komen. Deze eenvoudige manier van leven zijn ze van jongs af gewend geweest, totdat we ze naar de stad verhuisden. Ze sluiten al snel vriendschap met de mensen op het project, de watchman en de klusjesman. Ook *Agandi* is thuis vanwege de schoolvakantie. Ze bezoekt met hulp van Florence een kostschool en weet niet hoe oud ze is, misschien ongeveer 15 jaar? Er ontwikkelt zich door de dagen heen een leuke band met haar nieuwe *broers*. Ze steken elkaar graag de gek aan. Regelmatig klinkt haar schaterlach over het project. Victor en Austin zijn voor het eerst in het buitenland en zeer geïnteresseerd in de tradities en cultuur van Oeganda. Ze maken regelmatig een wandeling om kennis te maken met de lokale bevolking. Elke ochtend zitten we samen op de veranda. Met onze blik op de voor ons liggende savanne, praten we over het onderwerp *zorg*. Hoe belangrijk zorg is in de cultuur van de bijbel, en hoe dat is geregeld in Oeganda. Waar hoort zorg te beginnen? Wat verwachten wij van de

kerk als het om zorg gaat, en doet de kerk er ook iets mee? Is de lokale kerk zich bewust van de armoede onder de bevolking en wat doet ze eraan. Wat doet ook de overheid eraan. Oeganda heeft een christelijke president? Wat is zijn visie op de verantwoordelijkheid van de overheid? Wat is de invloed van de Rooms Katholieke kerk en die van de Evangelische beweging op de politiek? Wat wordt er door hen afgedwongen bij de overheid en wat zijn de gevolgen voor de samenleving? Hoe christelijk is het met het christelijk doen en laten gesteld? Of worden er persoonlijke doelen nagejaagd? Is er vrijheid van denken en geloven, of hoor je er pas bij als je denkt zoals verwacht wordt? Mag je over deze dingen denken en praten zonder dat je de mond wordt gesnoerd? Hoe vrij zijn kunstenaars en artiesten in hun doen en laten? Welk lied wordt er in het land gezongen? Mag je mensen uitsluiten van zorg omdat ze anders zijn of omdat ze anders denken? Uiteindelijk geven we voorrang aan wat we vinden in de bijbel. Dat God een eigen zorg geeft aan het volk via de kerk en daarbij ook kijkt wat de overheid doet. We vragen ons af of je alleen goed kunt doen als je gelooft of dat er ook andersgelovigen en ongelovigen aan te wijzen zijn in de geschiedenis, die opkwamen voor het volk en de zorg die dat volk behoeft. We kijken daarbij naar mensen die het goede deden zoals Moeder Theresa, Ghandi, Franciscus van Assisi, Nelson Mandela en Martin Luther King. Wie is Van Assisi en wie is de paus die zich naar hem laat noemen. Hoe belangrijk is voor God de zorg die kerk en overheid geven aan het volk. Welke eisen stelt de bijbel aan zorg en mogen er voorwaarden worden gesteld? Wat zijn Gods voorbeelden van goede mensen in de bijbel? Hadden zij ook fouten? Waarom wilde

Op de veranda

God hun fouten niet zien? Het zijn boeiende dagen op de veranda, en ondertussen letten we op de prachtige vogels die voorbij vliegen. Ze zijn aanleiding tot een goed gesprek over het *rentmeesterschap* van de mens. In de eerste plaats kerk en overheid. Wat wordt er gezegd over *klimaatverandering* en wat wordt daarmee gedaan? In welke landen nemen presidenten dit vraagstuk serieus, en waar nauwelijks of niet? Waar gaat economie vóór ecologie en wie profiteert vooral? We hebben het over *herderschap* en wat dit betekent. Beide jongemannen van Nairobi hebben kuddes gehoeud in hun jeugd en leren ons enthousiast alles over het herderschap en hoe het werkt met de kudde. Ze weten goed te benoemen hoe een goede herder dat doet en wanneer er sprake is van een foute herder. Die kan zó fout zijn, dat je dit aan de schapen merkt. Ze luisteren niet naar zo'n herder. Prachtig om dergelijke voorbeelden op kerk en maatschappij te leggen en

de overeenkomsten te zien. Florence geniet enorm van de jonge mensen om haar heen. De vrouw van de watchman kookt deze twee weken, zodat ze wat extra geld verdient en ondertussen Florence bij alles aanwezig kan zijn. Florence laat met trots zien hoever het project nu gevorderd is en wat er nog moet gebeuren voordat de school open kan gaan in 2020.

We ontmoeten enkele bestuursleden, die samen met Florence het dagelijks bestuur vormen van de school. Dat is een ontmoeting met mooie mensen, die hart voor onderwijs hebben. Ook bezoeken we een traditioneel dorp, want er zijn er veel om ons heen. Elke avond als de mannen met de kudde terugkomen, wordt er gedanst en gezongen. Veel springen en dansen is onderdeel van dit oorspronkelijke Masai volk. Eén en al kleurigheid in het droge landschap. Victor en Austin laten zich uitdagen en springen hoog, maar winnen het niet van de Karamajong. Het is een leuke middag, die we afsluiten met een enorme pizza in een prachtig restaurant in Moroto. Tenslotte zetten wij Austin en Victor op de nachtbus naar Nairobi en reizen wij van daaruit door naar Kampala. Zij gaan alles wat geleerd en besproken is leren aan de groep in Nairobi. Waar ze net zo nieuwsgierig zijn, als beide mannen eerst zelf waren.

Elise en Wilma zijn in augustus in Nairobi. We zijn oude bekenden aan het worden bij de mensen van het BTL gastenverblijf. Met sommige mensen ontstaat er vriendschap. Omdat we voor het weekeind aankomen, bezoeken we de komende twee dagen eerst het kinderkuis. We beginnen met het uitdelen van twee enorme tassen met kleding. Een ware prestatie van Elise die ze heeft meegesleept. Iedereen is heel happy met de nieuwe outfit. We zien in de komende weken dat de meest geliefde kleding gedeeld wordt met elkaar en ieder met dezelfde maat het een dag draagt. Tot onze grote verrassing ontmoeten we twee broers in het kinderkuis, Gilbert en Apollo. Ze woonden op jonge leeftijd in het kinderkuis van *Karungu*. Een oom heeft ze uit het kinderkuis meegenomen toen ze rond de twaalf jaar waren. Toen brak er een nare tijd voor ze aan. Ze konden niet naar school en moesten werken om wat eten te kunnen kopen. Nu ze volwassen zijn, hebben ze het kinderkuis weer opgezocht,

gevraagd of ze er weer mogen wonen en of ze hulp kunnen krijgen. We kijken de komende weken samen met de leiding, hoe ze zich ontwikkelen en of ze zich weer kunnen voegen in de groep. Door de week, van maandag tot en met vrijdag, komen de jongeren allemaal naar BTL. De eerste maandag komt de oom van de twee broers plotseling langs. Hij komt Gilbert en Apollo halen. Om beide jongens weer naar hun arme omgeving te sturen om te werken. Apollo, de jongste van de twee is heel resoluut, hij wil niet mee. Gilbert twijfelt nog even, omdat oom bedreigd heeft dat hij de politie zal sturen om ze op te halen. Dat imponeert hem wel. Wij blijven uit beeld en de leiding van het kinderkuis lost dit prima op. Als Gilbert bijna zwicht, komen alle andere kinderen om hem heen staan en zeggen: *Ben je gek? Wil je weer terug naar die ellende? De politie haalt je heus niet, want je bent 20 en je doet niets strafbaars, je bent volwassen en kunt zelf kiezen.* Hij laat zich gelukkig overtuigen en besluit te blijven. Beide jongens hebben een forse leerachterstand, maar die kunnen ze inhalen zodra ze weer naar school gaan. Ze hoeven in ieder geval niet meer te werken en honger te lijden en ze mogen blijven, zodat ze hulp krijgen bij hun ontwikkeling. Austin en Victor waren in mei in Oeganda, en alles wat ze daar geleerd hebben over herderschap en zorg, leren zij nu aan de anderen die nu ook weer thuis zijn van hun school. Ze leggen uit dat voor de kudde gezorgd moet worden. Daarbij gaat het om goed voedsel, zuiver water, het toepassen van gerechtigheid, gebed, frequente begeleiding, geven van liefde, correctie, geven van kleren en warmte, empathie tonen, openheid,

begrip. Austin doet het erg leuk en betreft vragend de groep erbij. Het gaat over Jezus die zegt: laat de kinderen tot Mij komen. Hij wil rust in de ziel geven. Austin vraagt wat we ons moeten voorstellen bij de *kinderen* waarover Jezus het heeft en over de *stenen*. Niemand heeft een idee. Austine legt uit dat we allemaal een kind in ons hebben en dat het in ons verstopt is onder stenen van pijn, bitterheid en jaloezie. Jezus wil dit kind vrijmaken van de stenen en dat het daarvoor bij Hem komt. Bij Hem komen betekent ook dat we iemand zoeken in onze kerkelijke omgeving die ons wil helpen namens Jezus. Austine vergelijkt de stenen in de ziel met de stenen in

de aardlagen: De bovenste laag is behaaglijk en lijkt prima, daaronder wordt het al harder, maar verder eronder zitten de mineralen. Om daar te komen moeten we ons door een stenen laag heen werken. Dat is een tijdrovend werk. En zo is het met ons hart ook. We hebben het nodig dat de stenen loskomen en eruit komen. Zodat mooie mineralen bereikbaar, zichtbaar en bruikbaar worden. Dat gebeurt met hulp van de

Elise, Wilma en de kinderen

herder. Hij ploegt en graaft. Soms als een archeoloog, schepje voor schepje. Want hij wil niets beschadigen. In de pauze staat Phelix alleen op het balkon. We gaan bij hem staan en vragen wat er door hem heen gaat. Hij geeft aan dat hij het zo mooi vindt allemaal. Hij zegt: wij hebben de boodschap van "dad" gekregen en van Nederland en kijk nu eens, nu kunnen we het zelf aan anderen leren. Dat maakt me zo blij en dankbaar. Daarna denken we na over voorspoed geloof is en wat het doet met mensen. Er komen allerlei voorbeelden uit de groep. In de kerken is de leer vaak gebaseerd op de wet en dat maakt mensen bang. Je wordt alleen gezegend als je geeft. Als je niks te geven hebt dan ben je zondig. Ook is er geen zorg. Mensen komen naar de kerk uit zieke motieven: zo willen ze graag geven omdat hun naam op de muur komt te staan. Er is hier een kerk waar degenen die het meeste geven, hun naam in de muur gegrift wordt. De focus is op het instituut en op het gebouw, maar niet op de mensen, het hart, de werkelijke waarde. Er wordt niet voor de armen gezorgd. Pastors stelen van de armen. Ze zijn corrupt. Er is geen liefde. Daarna legt Austine alles uit over de geest, de ziel en het lichaam van de mens. Dat mensen torens bouwen om te overleven en dat herderlijke zorg tempels wil bouwen van genade en liefde. naar ziel, geest en lichaam. Victor vertelt dat mensen torenbouwers zijn, en legt uit hoe we daarvan vrij kunnen komen. Hij haalde Oeganda aan waar dad een verhaaltje vertelde over een poes, die ze kregen en nooit buiten was geweest maar in de flat leefde. Toen ze verhuisden naar laagbouw, durfde de poes niet naar buiten. Bij het geringste gevaar rende hij weer naar binnen. Ook vertelt hij van de kanarie, die zijn veiligheid in de kooi zocht, als hij eruit mocht. Hij pakte snel wat eten en ging dan terug. Zo werkt dat met onze torens, het is onze veiligheid. Waar we snel in schieten, maar het is geen echte vrijheid. Zodra het onderwerp

herderschap klaar is, gaat het verder met de geschiedenis van Kenia. Victor legt uit dat hij geschiedenis leuk en gemakkelijk vond op school en legt in grote lijnen de geschiedenis uit. Elise vertelt over de positie van de vrouw en de strijd voor vrouwenrechten. Ze wijst op *Aletta Jacobs* en *Anna Maria van Schuurman* die in Nederland een belangrijke rol gespeeld hebben. Ook in Kenia zijn er zulke vrouwen en er komen voorbeelden boven: *Mary Midonne*, zij hielp mee met de *Mau Mau* en het gevecht tegen de Europeanen. *Agreth Odolo* schreef een boek, die jonge meisjes inspireerde: *The River & Source*. F.P. Awour was de eerste vrouwelijke rechter. Austin legt uit dat ze er ook zijn in de bijbel. Daar vinden we de rechter Debora en ook Lydia, die de armen hielp. Ook Esther, die een goede leider was. De prostituee Rachab wordt genoemd en er ontstaat een hele discussie. Austin vat samen, laten we kijken naar daden en niet haar op haar verleden oordelen. Hij zegt: We stoppen de discussie en ik moet even ingrijpen om de mannen hier te vertellen dat ze nu naar de vrouw moeten luisteren die de leiding heeft: Elise. Leaky steekt zijn hand op en wil nog een vrouw benoemen: Hij wijst naar Lilian, de belangrijkste leider van de belangrijkste huiskerk in Kenia. Ieder is het schaterlachend met hem eens. Elise spreekt ook met hen over muziek. "Ik draai nooit christelijke muziek. Ik hou er niet van. Ik hou van rap en rappers geven vaak een boodschap mee van hun leven. Zij vertolken de moeilijkheden van het leven. Daar is niks mis mee." Ik leer de kinderen in mijn klas over de teksten. Ook over de teksten van *Bob Marley*. Dat ik sommige liedjes mooi vind, zegt nog niet dat ik zo word. Maar muziek die de satan tot god maakt, die luister ik niet. Ze legt uit waarom niet. Er ontstaat een leuke discussie over. We zien de film *Animal Farm* naar het boek van George Orwell. Ze zijn ervan ontdaan en zien corruptie en machtsmisbruik hand in hand gaan met

de gevolgen ervan. Ze zijn onthutst en het geeft veel stof tot praten. 's Avonds is het tijd voor spel, we hebben ze al heel wat traditionele spellen geleerd. Kinderen worden in Afrika niet opgevoed met spelletjes, maar ze vinden het prachtig. Verreweg het meest favoriete spel is Bingo. We nemen altijd wat kleine cadeautjes mee, als sokken en andere praktische spulletjes. Daar gaat het dak voor af en iedereen is gebrand op de winst. Geweldig om te zien. Met pijn in het hart en de nodige tranen, nemen we opnieuw afscheid. De oudere kinderen moeten drie maanden naar de kostscholen en in hun

volgende vakantie zijn er weer twee van ons. Daar ziet iedereen nu al naar uit!

Begin september reizen Hetty en Astrid naar Oeganda om Florence op ons project in Matany te bezoeken. Deze keer komen Clinton en Phelix over vanuit Nairobi om hun eerste buitenlandse reis te maken naar buurland Oeganda. Met Florence onderweg naar het project, pikken we onderweg de jongens op. Agandi verwelkomt ons hartelijk zodra we aankomen. Ze woont nu al vijf jaar bij Florence, die als een moeder voor haar zorgt. Agandi is vrij van school en ook blij

Vlór Hetty, Phelix, Florence, Astrid en Clinton

dat ze erbij kan zijn. De komende twee weken denken we met elkaar na over de schepping. Zittend op de veranda van Florence is het alsof de Schepper een voorstelling geeft van de bonte verenpracht om ons heen. Agandi en de jongens kennen elkaar nog niet. Phelix stelt zich voor: hij is 21 jaar, zijn ouders overleden toen hij drie jaar was. Hij kwam op zijn vijfde naar het kinderkuis van de AMS in Karungu, gelegen bij het Victoriameer in hartje Afrika. Nu woont hij in het kinderkuis van Nairobi en volgt een opleiding in de verzorging van kinderen die bijzondere aandacht nodig hebben. Hij hoopt de komende twee weken veel te leren, en wil dit graag doorgeven aan zijn broers en zussen in Kenia. Clinton is 24 jaar, zijn moeder overleed toen hij nog zuigeling was en vijf jaar later stierf zijn vader. Als vijfjarige kwam hij naar het kinderkuis van de AMS. Momenteel volgt hij een universitaire opleiding voor advocaat, doet de financiën van het kinderkuis en de contacten daarover met Nederland. Hij wil graag weten waar hij antwoorden in de bijbel kan vinden op vragen die bij hem leven over de schepping. Agandi vertelt dat ze niet precies weet hoe oud ze is, maar ze denkt 15 of 17 jaar? Haar beide ouders zijn blind. Ze vertelt dat ze een moeilijk leven had, ze verkocht zelfgemaakte chips op straat om haar schoolgeld te kunnen betalen, en werd regelmatig geslagen in het huis waar ze woonde. Ze bezoekt de middelbare school, maar vanwege concentratiebeperkingen is studeren erg moeilijk voor haar. Ze bedankt Florence dat zij haar in huis heeft genomen en wordt dan emotioneel. Clinton legt broederlijk een hand op haar schouder en Phelix rent naar een doos met tissues. Ze tonen onmiddellijk hart voor hun nieuwe

zusje. Florence vertelt hoe belangrijk haar overleden vader in haar leven is geweest. Hij was onderwijzer en leerde zijn kinderen dat het hebben van diploma's erg belangrijk is om voor jezelf te kunnen zorgen. Ze is dankbaar dat zij heeft kunnen studeren en heeft tot op de dag van vandaag anderen financieel geholpen om ook naar school te kunnen gaan. Ze vertelt dat ze niet kan wachten tot het project klaar is, en de eerste meisjes hier een vakopleiding gaan volgen. Ze is erg blij met de hulp vanuit Nederland en nieuwsgierig naar wat ze de komende dagen gaat leren. Zodra we elkaar beter hebben leren kennen, denken we met elkaar na en zoeken we in de bijbel het antwoord op de vraag hoe de schepping is ontstaan en zich heeft ontwikkeld. We leggen uit dat de bijbel uit 66 boeken bestaat, waarin nu en dan fragmenten zijn te vinden, noem het maar puzzelstukjes of sleutels, die bijeengebracht een spannend panorama geven van ons onderwerp. We stellen daarna samen vast dat proefondervindelijk bewijs in de wetenschap, een aanvulling geeft op de kennis die de bijbel ons geeft. Bijbel en wetenschap gaan hand in hand samen op. Dat er volgens bijbel zowel als wetenschap een *ijstijd* moet zijn geweest die de scheiding vormt van twee scheppingsperiodes. Aan het eind van die eerste periode, ook wel *préhistorie* genoemd, vindt er een totale vernietiging en verwoesting plaats van alles wat leeft. We zien nu *nóg* de bewijzen in de aarde van het leven ten tijde van die eerste scheppingsperiode. Denk aan fossielen van dinosaurussen, mammoeten en de Neanderthaler. We lezen samen over de verwoesting van de préhistorie door een machtige engel die God had aangesteld als *rentmeester* over die eerste periode. Zijn naam was *Lichtdrager* en hij moet uitzonderlijk mooi en volmaakt geweest zijn. Hij woonde op aarde in Eden. Toen hij trots werd op zichzelf, besloot hij met de engelen die hem hielpen in opstand te komen tegen God. In hun razernij verwoestten ze de préhistorie waarover God hen had aangesteld als rentmeester. Waarop God hen met vuur van de hemel verdelgde, en tot as op de aarde maakte zodat ze met

hun lichaam, ook hun schoonheid verloren. Nadat het stof van deze immense kernreactie was neergedaald, brak de ijstijd aan. Vele miljoenen of miljarden jaren gebruikte God om de aarde te prepareren voor een tweede schepping. Toen kwam Hij met Zijn Woord en Zijn Geest om de aarde op te warmen, om dan een nieuwe schepping te maken, die waarin wij leven. Florence spreekt haar verwondering uit nu ze met eigen ogen ziet dat dit allemaal in de bijbel te lezen is. De jongens schrijven hun vingers blauw om de teksten te noteren waar

alles te vinden is. Agandi straalt en geniet van alles wat ze hoort. Op zondag schuiven ook Lamex en Moses aan, de twee werknemers van Florence. Lamex heeft zijn kinderen meegenomen. Die zitten volop te kleuren in hun nieuwe kleurboeken. Florence en de jongens vertellen vol enthousiasme wat ze deze dagen hebben geleerd en spieken ondertussen in hun schriften om niets te vergeten. Iedereen geniet met volle teugen. Dan tonen we samen met hen aan, dat in de bijbel geschreven staat, dat Adam al geschapen was vóór de derde scheppingsdag. Vóórdat er groen op aarde was.

Clinton en Phelix dansen samen met mannen Karamajong

Dus op de eerste of de tweede dag. En omdat God de mens ziet als nummer één in Zijn nieuwe schepping en ook graag met getuigen werkt, denken we dat Adam er al vanaf de eerste dag was, en heeft gezien hoe de schepping daarna gemaakt werd. Op de zesde dag kwam Eva erbij. Gegevens later overgeleverd, bijeen verzameld en geschreven door Mozes en anderen, laten ons zodoende weten hoe God de

Dank voor alle hulp...

schepping maakte en de mens daarin aanstelde als de nieuwe rentmeester. Lezend in de bijbel vallen we met elkaar van de ene in de andere verbazing. In de middagen rusten we wat en leidt Mozes de jongens rond. Hij vertelt vol trots over zijn werk en hoe hij naast het bewaken van het project, Florence ondersteunt. 's Avonds zitten we gezellig bij elkaar op de

veranda of rondom een vuur. Op één van de avonden terwijl we in het vuur staren met dekens om ons heen tegen de kilte, komen langzaamaan de verhalen los over de tijd dat de jongens nog in Karungu verbleven. Terwijl Clinton wat maiskolven op het vuur legt, vertellen de jongens over deze tijd. Ze lachen hun pijn weg, terwijl wij met een brok in onze keel de verhalen aanhoren en een traantje wegpinken. Een paar dagen later durven ze schoorvoetend hun tranen te laten lopen zodat we ze kunnen troosten. We vragen ons hardop af hoe het met het lijden van de mens zit. We zien dat door alle tijden heen juist zij die God willen volgen en het goede doen, in de verdrukking komen. Maar door de verdrukking heen, geeft Hij kracht en helpt. De jongens vertellen dat dankzij hun moeilijke jeugd, ze nu dankbaar zijn voor alles wat ten goede is veranderd. Ze zijn ook blij met alles wat ze door de jaren heen hebben geleerd hoe en waar ze antwoorden in de bijbel kunnen vinden. Agandi vertelt dat ze ervaart dat God haar helpt op school, ook al is het moeilijk, en dat ze dankbaar is dat ze nu bij Florence woont en alles krijgt wat ze nodig heeft. Florence is enorm dankbaar omdat zij nu iets mag betekenen voor de meisjes van haar volk en dat ze heeft ontdekt dat je antwoorden op alle levensvragen kunt terugvinden in de bijbel. Twee dagen voordat we terugreizen, gaat Agandi weer naar school. Daar zal ze drie maanden verblijven voordat ze in december weer een paar weken vrij is en naar Florence gaat. Met zijn allen brengen we haar naar school. Ze is best wel trots dat ze door vier personen wordt weggebracht. Maar als we weggaan, klemt ze zich aan ons vast en rollen een paar tranen over haar wang omdat het weer voorbij is. Ze weet nog niet dat we haar en Florence later uitnodigen om in december naar het BTL in Nairobi te komen. Dan zal Agandi alle jongeren van het kinderkuis ontmoeten en zijn Mariëtte en Marissa daar, om samen met allen de bijbelse ontdekkingstocht voort te zetten. Zodat Jezus geen kind in doeken blijft, maar als het eeuwige Woord uit de doeken

Onderweg terug naar Mbale, Clinton Astrid en Phelix

wordt gedaan. We hebben een prachtige tijd me elkaar gehad en pinken een traantje weg, nu we weer naar huis gaan. Maar ook zien we uit naar onze groep in Hoogeveen die we straks weer in de armen vallen en onze ervaringen live gaan vertellen.

